

Naravni rezervat Škocjanski zatok je največje slano mokrišče v Sloveniji. Nahaja se ob obali, blizu mesta Koper. Rezervat obsega slano laguno obkroženo s halofitsko vegetacijo, trstišči ter nekaterimi zapuščenimi kmetijskimi območji v izsušenem delu Bertokov, na katerih trenutno izvajajo dela ponovne naturalizacije in prehoda v sladkovodna mokrišča. Rezervat predstavlja visoko stopnjo biološke raznovrstnosti kar se tiče bogastva prisotnih rastlinskih in živalskih vrst, izmed katerih so nekatere vrste zelo redke in na preostalem delu slovenskega ozemlja zanje obstaja nevarnost izumrtja.

Zgodovina

Do sredine 80-ih let so slana laguna Škocjanski zatok in območja v neposredni bližini tvorila območje zelo velike naravoslovne vrednosti, zaznamovano z zapletenim ekološkim mozaikom, ki ga tvorijo zalivi, sipine, velme, trstišča, močvirja slane in sladke vode, vlažni travniki ter grmovje. Ti tako različni habitati so tekom leta ponujali zavetje, vire hrane, gnezdišča, prostor za počitek ter okrepčilo v času selitve zelo številčnega in raznovrstnega ptičjega sveta; med letom 1979 in 2000 je bilo znotraj rezervata Škocjanski zatok popisanih 200 vrst ptic (75 jih tam gnezdi, 125 pa prehodnih v spomladanskem in jesenskem selitvenem času).

Potem pa je Občina Koper odobrila projekt, ki je predvideval spremembo celotnega območja v ozemlje namenjeno industrijsko/komercialni uporabi. V ta namen so bila sprožena obsežna izsuševalna dela ter zasutja velikih površin z zemljo ter sprememba toka dveh rek, ki sta napajali močvirsko ozemlje. Da so se stvari še poslabšale je na koncu poskrbelo odlaganje organskih snovi v nekaterih območjih.

Nato pa je, leta 1993, z namenom varovanja okolja v zadevo posegel DOPPS-BirdLife Slovenija. Naporno in težko delo, ki so ga opravili odgovorni tega društva, številni prostovoljci ter osebe, ki podpirajo BirdLife je v obdobju 5 let prineslo do priprave posebnega varstvenega zakona Naravnega rezervata Škocjanski zatok. V letu 1999 je vlada Republike Slovenije koncesijo za upravljanje

Foto: Borut Mozetič

Meje voda

obalna naravna okolja med Benečijo in Slovenijo

Val Stagnon Koper (Sloveniji)

Unione Europea

PROJEKT IZVEDEN V OKVIRU EVROPSKE POBUDE
INTERREG IIIA PHARE CBC ITALIA-SLOVENIA 2000-2006
sofinanciran preko Evropskega sklada za regionalni razvoj (ERDF)

Risbe: F. Perco

Foto: Arhiv slik DOPPS

Ardea cinerea (Foto: Igor Brajnik)

naravnega rezervata podelila prav DOPPS.

Trenutno DOPPS v sodelovanju z Ministrstvom za okolje in prostor, inštitutom Republike Slovenije za varstvo narave ter ozemeljsko enoto Piran izvaja dela ponovne naturalizacije ter dolgoročnega varovanja tega ozemlja.

Program varstva in razvoj Naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 1999-2003, odobren s strani Državnega zbora v letu 1999 med cilji ponovne naturalizacije ter upravljanja rezervata določa:

- ohranitev rastlinskih in živalskih vrst za katere obstaja nevarnost izumrtja;
- ohranitev ter obogatitev biološkega bogastva;
- aktivno razvedrilo ter vzgoja prebivalcev;
- vzgoja in osveščanje za okoljske tematike v šolah;
- znanstveno raziskovanje.

Veliko je še stvari, ki jih je potrebno narediti, veliko pa je tudi znakov, da se razvoj dogodkov giblje v pravo smer. Ptice se vračajo in se naseljujejo na ozemlju ter zagotovo bo s potekom časa Škocjanski zatok ponovno postal tisto, kar je bil v preteklosti: naravna in biološko raznovrstna oaza na obrobju mesta Koper.

Naravni rezervat Škocjanski zatok

Naravni rezervat Škocjanski zatok obsega ozemlja zaznamovana z navzočnostjo ptic sladkih in slanah voda. Prve najdemo na izsušenem območju Bertokov, medtem ko so druge v lagunskem okolju kjer so tudi zalivi, velme in sipine.

Render: Arhiv slik DOPPS

Sladkovodna okolja

Do leta 1990 je bilo to območje močvirje, vključeno med izliv reke Rečica in laguno Škocjanski zatok.

Ponovna vzpostavitev izsuševalnih okolij v Bertokih je prednostna naloga med dejavnostmi predvidenimi za vodenje Naravnega rezervata Škocjanski zatok saj bo izvedba teh del zagotavljala znatno povečanje biološke raznovrstnosti.

Predvideni so številni posegi.

V južnem delu ureditvena dela na poplavljenih travnikih potekajo z uporabo istrskih in boskarinskih oslov, ki jih uporabljajo pri nekaterih delih. Te rastlinske enote so pokošene šele ob zaključku gnezditvene sezone, tako da lahko ponudijo hrano in okrepčilo pticam selivkam.

V osrednjem delu, kjer so vode globlje, so že prisotni otoki ter tisti v nastajanju, pokriti z gosto drevesno vegetacijo ter nudijo možnost za gnezdenje polojnikov (*Himantopus himantopus*), nekaterih vrst čapelj ter drugih močvirskih ptic. To območje z dobrimi možnostmi ima značilnosti, ki bi lahko, tudi na kratki rok, privlačile tudi več vrst ptic roparic, ki so v vseh delih sveta posebej privlačni za obiskovalce zaščitene naravnih območij.

Na močvirnatih travnikih, ki se nahajajo v severnem delu izsuševalnega območja, kjer kot posledica del ponovne naturalizacije najdemo globlje vode, se razvijajo gosta trstičja, kjer najdejo zavetje različne vrste tukalic in ponirkov. Med obrobno vegetacijo se je že naselila mala bobnarica (*Ixobrychus minutus*), ki je pred nekaj leti postala simbol kritičnega stanja v katero je zapadel Škocjanski zatok.

Okolja s slano vodo

Ponovna naturalizacija lagunskega območja, ki je bilo v preteklih letih podvrženo težkim posegom za spremembo območja v industrijsko/trgovske namene, je najzahtevnejša naloga za upravljavce Naravnega rezervata Škocjanski zatok. Za doseg tega cilja morajo vrniti v stare struge reki Rižana in Rečica ter z izkopavanjem poglobiti osrednji del lagune z namenom povečanja

Ixobrychus minutus (Foto: Kajetan Kravos)

prostornine ter dotoka sladke vode za poenostavitev mešanja s slano vodo.

Tako pridobljene površine s slano vodo lahko v zimskem času, zato ker ne zamrznejo, ponudijo zavetje in hrano številnim vodnim pticam iz vse Slovenije. Opazili so že navzočnost velikega škurha (*Numenius arquata*), različnih vrst prodnikov ter malega martinca na še ne-dokončno izoblikovanih plitvinah. V notranjosti lagune je predvidena tudi izgradnja nekaterih otočkov, kar bi olajšalo gnezdenje nekaterim ptičjim kolonijam, kot so čigre in galebi. Okoljske spremembe imajo lahko pomemben vpliv tudi na vegetacijo s ponovno uveljavitvijo halofitskih rastlin, ki so tipične rastline za slana območja. Velme in peščene sipine Naravnega rezervata Škocjanski zatok gostijo razširjene skupine osočnika, členkarja (*Arthrocnemum*) in mrežic (*Limonium*), medtem ko so slana močvirna območja pokrita z ločjem ter trstjem.